

aj Slovenský komorný orchester. Ten popri overených tituloch ako Vivaldiho *Štyri ročné obdobia* alebo Mozartova *Malá nočná hudba* uviedol takmer s dvadsaťročným odstupom od premiéry Salvovo *Slovenské concerto grosso* č. 1/b.

Osobitý charakter konferencii dodával fakt, že viacero účastníkov sa so Salvom poznalo aj osobne a v diskusiách medzi jednotlivými príspevkami často odznelo mnoho

vtipných a zaujímavých anekdot, čo podujatiu dávalo miestami až „rodinnú“ atmosféru. Na druhej strane sa konferencie nezúčastnil ani jeden zahraničný hosť, čo sa však budú organizátori snažiť napraviť už v ďalšom ročníku, keď okrem iných svoju účasť predbežne potvrdila žijúca legenda poľskej hudby – Krzysztof Penderecki.

Michal Ščepán

Oskar Kolberg – prekursor europejskej folklorystyki. Medzinárodná muzikologická konferencia pri príležitosti 200. narodenia Oskara Kolberga, Varšava (Poľsko), 21. – 22. februára 2014

Začiatkom roka sa konala vo Varšave medzinárodná muzikologická konferencia pod názvom *Oskar Kolberg – prekursor europejskej folklorystyki* (Oskar Kolberg – predchodca európskej folkloristiky). Konferencia bola usporiadaná pri príležitosti dvojstého výročia narodenia poľského hudobného skladateľa, etnológa, folkloristu a etnomuzikológa Oskara Kolberga (1814 – 1890). Podujatie pripravila Sekcja muzykologów Związku kompozytorów polskich v spolupráci s ďalšími inštitúciami (Instytut Muzykologii Uniwersytetu Warszawskiego, Instytut sztuki Polskiej Akademii Nauk) pod vedením prof. Katarzyny Dadak-Kozickej, prof. Sławomiry Żerańskiej-Kominek, prof. Elżbiety Witkowskiej-Zaremba a prof. Pawła Gancarczyka. Podujatie sa konalo v atraktívnych historických priestoroch Varšavskej univerzity za účasti domácich a zahraničných kolegov – etnomuzikológov, hudobných historikov a folkloristov.

Oskar Kolberg sa síce venoval aj hudobnej kompozícii (je autorom viacerých skladieb inšpirovaných poľskou ľudovou hudbou a troch hudobno-scénických diel), ale z odstupe času jeho hudobnú tvorbu významom celkom zatieňili pozoruhodné výsledky, ktoré dosiahol v oblasti zberu a vydávania hudobného folklóru. Názorovo vyrástol z podhubia dobového zberateľského hnutia v Európe, spojeného

s prípravou a realizáciou veľkých edičných projektov.

Systematickú zberateľskú činnosť v teréne začal vyvíjať od roku 1838, v období rokov 1842 – 1849 publikoval prvé zbierky ľudových piesní v úprave pre klavír. Od tohto modelu sa však onedlho odklonil a venoval sa výlučne vydávaniu tzv. autentického hudobného folklóru v podobe hudobných a textových transkripcií. Vo svojich ďalších edíciách hudobnokompozičný sprievod nahradil iným druhom komentára: odkazmi na širší sociálno-kultúrny kontext, v ktorom ľudové piesne a inštrumentálnu hudbu (spolu s tancom) v teréne zaznamenal a študoval. Po prvej zbierke pripravenej so širším teritoriálnym záberom (*Pieśni ludu polskiego* 1857) sa ďalej sústredil výlučne na mapovanie regionálnych piesňových a hudobných tradícií v Poľsku. Medzi rokmi 1861 – 1890 publikoval 33 zväzkov diela, ktoré ako výsledok činnosti jediného autora – zberateľa a editora – v ďalších európskych krajinách nemá obdobu: séria regionálnych monografií *Lud, jego zwyczaj, sposób życia, mowa, podania, przysłowia, obrzędy, gusła, zabawy, pieśni, muzyka i tańce* predstavuje priekopnícke dielo poľskej etnológie a etnomuzikológie, ktoré sa v druhej polovici 20. storočia stalo predmetom nového, kritického vydania spolu aj so zahrnutím materiálu, pôvodne nepublikovaného.

Kolbergov prínos spočíva jednak v terénnej dokumentácii ľudovej piesne, hudby a tanca v Poľsku, rozsahom úctyhodnej, jednak vo vydaní monumentálneho diela, ktoré sprístupnilo širšej verejnosti výsledky jeho zberateľských aktivít na území Poľska, ale aj výsledky komparačných sond do hudobných tradícií slovanských a neslovanských etník. Z dnešného pohľadu Kolberg nepochybne patrí k významným spolutvorcom myšlienkovkej aj materiálnej bázy, na ktorej sa v priebehu prvej polovice 20. storočia postupne formovali východoeurópske školy výskumu hudobného folklóru.

Konferencia zahrnula niekoľko tém, ktoré sa dotýkali viacerých aspektov života a diela Kolberga nielen ako zberateľa hudobného folklóru a editora, ale aj ako súčasníka významných osobností poľskej hudby, s ktorými bol v osobnom kontakte (F. Chopin).

Do úvodného bloku konferencie boli zaradené tri vstupné príspevky so zásadným významom pre mapovanie Kolbergovho myšlienkového sveta stojaceho za jeho koncepciou štúdia hudobného folklóru. Autori Ludwik Bielawski (*Kolberg jako etnomuzikolog*), Jerzy Bartmiński (*O symbolicznym języku folkloru*) a Sławomira Żerańska-Kominek (*Oskar Kolberg a współczesne mapowanie kulturowe*) sa zamerali na kľúčové aspekty tejto koncepcie z pohľadu etnomuzikológie, etnolingvistiky a antropológie. Podobne ako vo väčšine ďalších príspevkov dôležitou súčasťou pohľadu autorov bola konfrontácia Kolbergových ideí so súčasnými prístupmi. Vďaka tomu bolo možné zhodnotiť ich historický význam aj ich aktuálnosť a kriticky prehodnotiť tie obmedzenia, ktoré boli ohraničené dobovými podmienkami.

Najväčší priestor dostali príspevky, ktoré sa sústredili na jadro Kolbergovej činnosti: na predmet, metódy a techniky jeho dokumentačnej práce v teréne. Ak príspevky Piotra Dahliga (*Tradycja Kolbergowska a współczesna dokumentacja wykonawców*) a Zbygniewa Przerembského (*Kolbergowska dokumentacja ludowej muzyki instrumentalnej z perspektywy współczesnych badań*) vychádzali z konfrontácie ideí a prístupov so zahrnutím vlastných skúseností z terénnej práce, Jacek Jackowski

(*Gdyby Kolberg miał fonograf*) priniesol svieži pohľad na bezprostrednú konfrontáciu Kolberga so súčasnosťou: oživil Kolbergove notové transkripcie prostredníctvom súčasných interpretov, spevákov a hudobníkov rôznej hudobnožánrovej proveniencie a testoval tak možnosti aj obmedzenia grafického hudobného záznamu hudobného folklóru. Katarzyna Dadak-Kozicka sa venovala Kolbergovmu spôsobu prezentácie materiálu z terénu a načrtla jeho poznávaciu hodnotu (*Narracyjność w dokumentacji Kolberga*). Viacvrstvový repertoár Kolbergových zbierok a jeho význam pre súčasný výskum bol predmetom príspevku Bożeny Muszkalskej (*Wątki żydowskie u Kolberga na tle historyczno-kulturowym*), Arlety Nawrockej-Wysockej (*Nurt ewangelicki w dokumentacji Kolberga*) a Tomasza Nowaka (*Znaczenie zbiorów Oskara Kolberga dla współczesnych badań choreologicznych*).

Účast etnomuzikológov zo zahraničia sa sústredila na zodpovedanie otázky, do akej miery Kolbergovo dielo a idey v ňom obsiahnuté zasiahli aj do ďalších európskych regiónov, alebo boli len izolovaným segmentom na mape zberateľských a edičných aktivít strednej a východnej Európy.

Kolbergova zberateľsko-vydavateľská práca získala osobitný ohlas najmä v regiónoch, ktoré boli historicky osídlené poľským etnikom, resp. súviseli s posúvaním hraníc štátnych útvarov a so vznikom poľských enkláv. Napríklad, Rimantas Astrauskas priblížil bohatú históriu aktívnej recepcie Kolbergovej zbierky v regiónoch Litvy obývaných Poľiakmi a zhodnotil ju v kontexte domáceho zberateľského hnutia a jeho najvýraznejších osobností (*Lithuanian reflection of O. Kolberg's work from the ethnomusicological point of view*). Naopak, na Slovensku Kolbergove práce v dobovom kontexte rezonovali minimálne, pričom bolo možné hovoriť len o určitých paralelách a analógiách (ideových, zberateľských, edičných). K recepcii jeho prác dochádzalo až s vývinom slovenskej etnomuzikológie v druhej polovici 20. storočia, keď sa výskum domáceho hudobného folklóru začal uskutočňovať v európskom kontexte, vrátane komparačných prístupov. Vo svojom príspevku (*Oskar Kolberg and Slovak ethno-*

musicology) som sa pokúsila naznačiť, že v tomto období viaceré Kolbergove práce našli ohlas nielen v slovenskej etnomuzikológii, ale prostredníctvom problematiky z pomedzia hudobného folklóru a hudobnej histórie aj v slovenskej hudobnej historiografii (najmä práce týkajúce sa vzťahu historického a súčasného repertoáru tanečnej hudby na Slovensku a v strednej Európe).

Panelová diskusia s názvom „Aktualnosť Kolberga: żywa muzyka – żywa tradycja“, ktorú z pohľadu viacerých výskumných tradícií a hudobnožánrových kontextov viedla Ewa Dahlig-Turek, prebehla za účasti etnomuzikológov najstaršej generácie (Anna Czekanowska, Jan Stęszewski) a odborníkov

z praxe – hudobných redaktorov, editorov a muzikantov. Súčasný prístup v hudobno-interpretáčnej praxi priblížil koncert „Inspiracje Kolbergowskie“ s účasťou kapely Janusz Prusinowski Trio.

Medzinárodná muzikologická konferencia vo Varšave vo februári otvorila sériu vedeckých, kultúrnych a umeleckých podujatí v Poľsku, venovaných tohtoročnému okrúhlemu výročiu Oskara Kolberga – pozoruhodnej osobnosti rodiacej sa európskej hudobnej a tanečnej folkloristiky, osobnosti, ktorej idey prekvapujúco aktuálne rezonujú aj v súčasných výskumných kontextoch.

Hana Urbancová